



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et  
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris  
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.  
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

**Delvaux, André**

**Coloniæ Agrippinæ, 1686**

Tit. 38. De Jure Patronatus.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

mentionem faciat Conc. Lateranensis c. Ex par. 12. b. 1. quod aliàs habebitur obreptitium vel subreptitium.

Quod si verò Abbas aliquis Monachum solitarium in Capella constituerit, potest Episcopus eum dein cogere, ut vel revocet illum ad claustrum, vel socium ei, aut socios adjungat, c. Ad audientiam 4. h. 1. Idque ne sibi relictus ad pejora diffuset, Vx soli, inquit Sapiens Eccles. 4. quia cum ceciderit, non est, qui subleuet eum, c. Monachi 2. in princ. s. b. De statu Monach.

5. Illud etiam in c. fin. eod. tit. constituitur, ne quis novam Religionem constituat sine auctoritate Summi Pont. neve in diversis monasteriis quis sit Abbas vel Monachus.

## TITULUS XXXVIII.

## De iure Patronatus.

## § I.

Quid sit, & quibus modis acquiratur hoc jus.

1. Quid sit jus Patronatus.
2. Præter præsentationem an jus aliquod competat patrono in beneficio.
3. Acquiratur hoc jus fundatione, constructione, dotatione.
4. Item præscriptione & privilegio.

Quæ deinceps traduntur in hoc libro de jure Patronatus, de Censibus, Sacramentis, de Ecclesiis, earumque immunitatibus, communia ferè sunt Clericis Regularibus & Laicis, vel sint loco appendicis & supplementi ejusdem ad superiora; veluti jus patronatus ad præbendas & dignitates, in quibus nonnunquam fit institutio ad præsentationem patroni.

1. Est autem jus patronatus, prout ei correspondet institutio, jus præsentandi instituentium ad beneficium vacans. Ita ut ejus sic sumpti tres sint termini, Præsentatio, Admissio & Institutio. Riccius in Praxi post Decis. 230. in 2. Notab. Alioquin etiam in Prælaturis, quæ sine institutione per electionem conferuntur, jus patronatus locum habet: non quidem ut patronus prius præsentet eligendum, sed ut vel elec-

tioni faciendæ interfit, c. Nobis 25. vers. nisi aliter hoc titul. vel factam electionem suo assensu comprober, d. c. Nobis c. Cum terra 14. c. Sacrosancta 51 sup. De elect.

2. Dixi, præsentandi: quia patronus non potest propria auctoritate aliquem in beneficium intrudere, vel in eo instituere c. Præterea 4. cap. Cum Laici 10. & alia h. 1. Ut neque in perceptione fructuum, proventuum, obventionum, ullatenus ullave ex causa vel occasione sese ingerere: Sed illos liberè Rectori seu Beneficiario distribuendos dimittere debeat. Conc. Trid. Sess. 25. c. 9. De reformat. & colligitur ex d. c. Præterea h. 11. Multò minus patroni immiscere se iis possunt, qui ad Sacramentorum administrationem spectant: Visitationi verò ornamentorum Ecclesiæ aut bonorum stabilium seu fabricarum proventibus non aliter, quam quatenus id eis ex institutione ac fundatione competit Conc. Trid. Sess. 24. c. 3. in fine. Riccius Decis. 165.

An autem in alienatione rerum Ecclesiæ patronatæ, ut ita loquar, consensus requiratur patroni, tractat idem Riccius Decis. 178. ubi negativè resolvit, cum quia id nullo jure cautum reperitur, tum quia jus patronatus ad actum præsentationis limitatum sit. Competit tamen patrono jus sese opponendi, si res Ecclesiæ dissipentur, aut sine causa distrahantur, can. Filiis xvi. q. 7. Cæteraque patrono competentia his versibus comprehendit. Gloss. in d. c. 5. congruentiarum suo statui Nobilis.

Patrono debetur honor, onus, utilitasque, Præsentans ut præsit, defendat, alatur egenus.

Debetur enim patrono honor & primus locus in Ecclesia, cujus est patronus. Item si ad inopiam sit redactus, ali debet ab Ecclesia, quam fundavit & dotavit, c. Nobis 25. h. 11. can. Quicumque xvi. q. 7. Dico, si ad inopiam sit redactus: Nam aliàs ab Ecclesia amplius exigere non potest, quam ab initio fuerit sibi reservatum c. Præterea 23. h. 11.

3. Tribus autem potissimum modis acquiratur jus patronatus. Primo, per fundationem: Si prædium donetur, aut relinquatur Ecclesiæ extruendæ, c. Abbatem 4. xviii. q. 2. c. Quoniam 3. & ibi Gloss. h. 2. Secundo, per constructionem: Cum quis Ecclesiam suis sumptibus construit, can. Monasterium & similibus xvi. q. 7. vel etiam

Aaa

planè

planè dirutam ac destructam reparat; licet ex eisdem lapidibus, & eadem materia, & altare intactum manserit; secus, si non planè dirutam repararit. Tertio, per dotationem, si congruam & sufficientem dotem Ecclesie quis assignet, vel ministris Ecclesie & luminaribus necessaria constituat. *can. Nemo. De consecrat. Distinct. 1.* Ut tamen ubique Episcopi accedat consensus, *d. cap. Nobis hoc tit. & ibid. DD. can. Piamentu, can. Filiis, can. Considerandum xv. q. 7. Garz p. 5. c. 9. n. 71.* quia non spectat ad laicos, imponere onus aliquod Ecclesie, *e. Ecclesia 10. sup. de consecratione.* Quamvis sufficiat ex post facto supervenire, *Riccus Decis. 143. n. 3.* & in dubio ex diuturnitate temporis intervenisse præsumatur, *Garz d. loco num. 72. 73. & 74.* Alioquin Vicarius Episcopi absque speciali mandato in reservationem hujus juris consentire non potest *Garz d. loco num. 75.* Capitulum verò Sede vacante potest.

Cæterum per foundationem vel extruccionem acquiritur demum jus patronatus, quando extructa & dotata est sufficienter Ecclesia, sive ab ipso fundatore & constructore, sive ab alio: atque ita patet posse jus patronatus acquiri pluribus, *e. 1. 2. 3. & c. Cum questio 27. h. tit.* etiam æqualiter, licet inæqualiter contrulerint, *cap. Ad audientiam 3. inf. de Eccles. adificandis.*

4. Dixi, tribus potissimum modis acquiri jus patronatus: nam & aliis modis acquiritur, veluti per immemoriam præscriptionem, utique contra Ecclesiam ab initio liberam, *cap. Querelam 24. sup. de elect. & contra non liberam, sed patronatam, seu potius contra ejus patronum, spatio 40. annorum, Covar. ad e. Possessor p. 2. §. 10. De R. l. in 6. Fachin. lib. 8. Controvers. cap. 24.* Item per privilegium summi Pontificis, ob summam ejus in omnes Ecclesias & beneficia potestatem, *e. 2. De præbendis in 6.* non etiam per privilegium inferiorum Antistitum, vel Episcopi, *e. 2. de reb. Eccles. non alienandis in 6.* latè *Garz. 5. p. c. 9. n. 128.* Prædictis autem modis potest etiam forma acquirere jus patronatus, *e. Ex litteris 7. h. tit. & fin. sup. concess. præbenda:* non tamen Judæus, paganus, hæreticus, quia jura tantum mentionem faciunt fidelium & Christianorum.

Porrò de acquisitione & probatione juris patronatus, vide *Conc. Trid. Sess. 14. cap. 12. de*

*reformat. & Sess. 24. c. 9. de reformat. & Piassec. d. loco n. 21. & seqq.*

## §. II.

## Quotuplex sit jus patronatus.

1. Aliud est Ecclesiasticum, aliud Laicum.
2. Vera ratio appellationis cujusque.
3. Cur hoc jus laico competat.

1. **E**st autem duplex jus patronatus, aliud Ecclesiasticum, aliud Laicum: addunt aliqui Mixtum. Jus patronatus Ecclesiasticum vocant nonnulli, quod Ecclesie vel Clerico competit; Laicum, quod laico: Mixtum, quod partim Clerico, partim laico: ita ut à qualitate illud obtinentis dominetur, sive ab initio fuerit Ecclesiasticum, sive laicum.

2. Sed verius est, Ecclesiasticum dici illud, quod competit ratione Ecclesie, licet originem habuerit ex patrimonio laici: sufficit enim postea quovis modo translatum esse in Ecclesiam vel Capitulum, vel Monasterium, vel alicui dignitati aut beneficio fuisse annexum, *e. unico h. t. in 6. latè Garz 5. p. cap. 1. n. 553.*

Similiter Laicum, quod alicui sive laico sive Clerico competit ratione proprii patrimonii, non verò ratione Ecclesie, vel beneficii, *Garz. d. c. 1. n. 592. ubi alios citat. Riccius Decis. 169.* Quod si non appareat, qua ratione competat, attenditur jus successione: nam si per successionem deferatur, præsumitur laicum, quia jura Ecclesiastica jure successione non deferuntur, nec dantur, *e. 1. sup. de præbendis.*

Conformiter mixtum dicitur, quod partim ratione patrimonii, partim ratione Ecclesie competit. 3. Tamen si autem de rigore juris laicus jus patronatus, de quo hic agimus, habere non possit, cum sit spirituale, seu potius jus temporale spirituali annexum, *e. De jure 16. h. tit. Quanto sup. de judicio* (antececenter scilicet, quia ordinatur ad præsentandum Clericum ad beneficium, ut in eo instituat) & laicus spiritualia tractare nequeat, *e. Decernimus sup. de judicio, cap. Causam sup. De præscripti.* tamen ex benignitate quadam à sacris Canonibus conceditur illi hoc jus, remunerationis cujusdam causa, ut hac ratione magis provocentur laici ad fundandas, extruendas & dotandas Ecclesias.

## §. III.

In quo differat jus patronatus Ecclesiasticum à laico.

1. Patronus Ecclesiasticus habet semestre; laicus quadrimestre.
2. Quod currit à die notitia vacationis.
3. Pena patroni, non presentantis aliquem intra dictum tempus.
4. Ecclesiasticus variare non potest, in presentando laicos potest.
5. Legatus summus Pont. beneficia juris patronatus Eccles. conferre potest laici non potest.

Præter discrimen, quod ex definitionibus colligitur, differunt in his. Primò, quòd patronus Ecclesiasticus habeat tempus semestre, id est, sex mensium ad presentandum; laicus quadrimestre dumtaxat, *e. Eamte 22. c. Cum propter 27. & alia h. tit. c. unico eod. in 6.* Quando autem simul sunt patroni Ecclesiastici & laici, omnes ratione communionis habent semestre, *Glof. in d. c. unico §. verum. Garz. 5. p. c. 9. n. 28. & duobus seqq.* nec intra hoc tempus potest intelligi negligentia patroni, *d. o. unico.* Et idè intra quadrimestre, concessum laico, collatio beneficii vacantis est nulla, siue facta sit ab Ordinario, vel ejus Vicario, *c. Quod autem 5. in fine hoc tit. siue à Papa, via ordinaria, d. c. unico: ita ut nec patrono, nec ei, qui ex presentatione patroni institutionem obtinuit, præjudicet.*

2. Currit verò hoc tempus, non à die, quo vacat beneficium, ut olim observatum fuit in *Rota, Rosa, Decis. 1. alias 38. in antiq.* sed hodie à die notitiæ, quia in nulla materia, quantum vis levi, tempus currit ignorantibus, *l. 1. Cod. qui admitti ad bon. poss. possunt, latè Riccius in Praxi Decis. 172.* notitiæ, inquam, non interpretativè, sed verè vel præsumptè determinandæ per judicem Ecclesiasticum, consideratà qualitate beneficii, modo vocationis, longitudine temporis, distantia locorum & fama: nec scientia unius patronorum nocet alteri, sed scienti tantum.

3. Quod si patronus intra tempus à die notitiæ sibi concessum non presentaverit aliquem, vel quia neglexerit, vel quia, si plures sint, inter eos sit lis de jure patronatus, statim, lapsò eo tempore, pro illa vice devolvitur collatio ad eum, ad quem spectat institutio, licet

is sit Episcopo inferior; ab exemptis verò ad Papam.

4. Secundo, Patronus Ecclesiasticus, si aliquem idoneum presentaverit, non potest intra idem tempus presentare alium: quod si fecerit, nihilominus præferetur prior tempore, tàmquam jure potior, *c. Cum autem 24. h. tit.* Et hinc fit, quòd ei potius dentur sex menses ad presentandum, quam laico, ut, cum in illo gravetur, in hoc relevetur. Nam laicus, presentato uno aut etiam pluribus, potest adhuc idem quadrimestre alium vel alios presentare, non quidem recedendo à prima presentatione sine causa *c. Pastorali 23. h. t.* sed accumulando posteriorem priori, *c. Quod autem 5. & d. c. Cum autem 24. h. t.* & quidem toties, quoties voluerit, juxta *Glof. in Clement. Plures §. fin. in V. Presentare hoc tit.* Arque ex his Episcopus instituet, quem maxime idoneum judicabit, vel, si omnes idoneos judicet, quem voluerit, *d. c. Quod autem.*

5. Tertio, Legatus summi Pontificis beneficia juris patronatus Ecclesiastici conferre potest, absque consensu & presentatione patroni Ecclesiastici, non etiam beneficia juris patronatus laici, sine consensu patroni, *Garz. 5. p. cap. 1. n. 571.* Ratio diversitatis est, quia patronus Ecclesiasticus subest jurisdictioni Legati, non autem patronus laicus, *c. Cum dilectus 28. h. t.* Hinc etiam nequit conferre beneficia juris patronatus mixti, sine patronorum consensu, ne ex societate præjudicetur laico, eaque ratione laici avocentur à fundatione & donatione Ecclesiarum. Quæ ratio cum cesset in beneficiis juris patronatus Ecclesiastici, ex privilegio siue speciali siue generali, vel præscriptione aut consuetudine, idè Legatus illa conferre potest absque derogatione juris patronatus, etiam nulla ejus facta mentione, *Garz. d. c. 1. n. 573.*

## §. IV.

Quomodo jus patronatus transferatur.

1. 2. Transferatur venditione, etiam in emptorem rei singularis.
3. Donatione.
4. Permutatione.
5. Successione.

Quatuor potissimum modis transferatur jus patronatus in tertium aliquem, videlicet

ne, donatione, permutatione, & jure hæreditariæ successione, sive ex testamento, sive ab intestato.

1. Venditione, non quidem per se, quia sic vendi nequit absque Simonia, *e. Quia Clerici 6. cap. de lure 16. h. t. Conc. Trid. Sess. 15. cap. 9. de reformat.* sed cum universitate bonorum, veluti si villa aliqua vendatur, cui annexum sit jus patronatus, vel hæreditas, quæ juris intellectum habet, *l. Hæreditas 50. De hæred. petit.* etiam jus patronatus ad emptorem transit, tamquam accessorium. Riccius *Decis. 179. nisi nominatim in contractu exceptum fuerit, e. Ex litteris 7. cap. Cum saculum 13. h. t. Garz. 5. p. c. 9. n. 11. & seqq.* modò tamen ejus intuitu majus pretium non exigatur: nam sic quoque saperet Simoniam.

2. Verius quoque est, transire hoc jus in emptorem rei particularis, veluti fundi, palatii, vel domus, cui accessorie adheret. *Garz. d. c. 9. n. 33. & seqq.* Item in emphyteutam, vel conductorem ad longum tempus, ratione dominii utilis, quod in emphyteutam & conductorem ejusmodi transit. Unde aliud obtinet in creditore universitatis oppignoratæ, *e. Cum Beroldus sup. De sent. & re judicata.*

3. Titulo verò donationis vel legati ita transit, modò, si doneatur vel legetur laico, adsit vel ex intervallo consensus accedat Episcopi; qui non requiritur, si Ecclesiæ vel loco pio doneatur, *e. Nullus 17. & ibi Glos. ac D. D. h. t. latè Piafec. in Praxi Episc. l. 2. c. 5. art. 1. n. 36.* Ratio divinitatis est, quòd laici magis gravent Ecclesias, quàm Clerici, *can. Laicos, can. Laici 11. q. 7.* quodque Clerici, si excesserint terminos, faciliùs compesci possint, quàm laici.

4. Titulo permutationis, modò cum alio spirituali permutetur, *juxta e. Ad Quæstiones sup. de rer. permutatione.*

5. Denique titulo & jure successione, *can. Considerandum XVI q. 7. c. Quoniam 3. h. t.* non tantum in hæredes consanguineos, sed etiam ex testamento in extraneos, sive masculos sive fœminas, sive adultos sive pupillos, idque mox adita hæreditate, etiam ante captam possessionem, *Garz. d. cap. 9. n. 143.* licet contrarium doceat Riccius *Decis. 162.* Et quidem in solidum, quia jus patronatus est individuum, *e. l. h. t. quemadmodum jure civili sentientes,* quæ idcirco ad hæredes in solidum

transeunt, *l. 2. §. ex his igitur D. De verb. obligat. in stip. tamen, non in capita: ut si ex pluribus patronis unius defuncti plures sint hæredes, hi omnes in præsentando unam vocem habeant, ob personam defuncti, quem unum omnes representant, Clement. 1. hoc t.* Non tamen quilibet ab alio seorsim præsentare potest, sed omnes communiter: quamvis ut Ecclesiæ provideatur facilius, pacisci possint, ut alterius vicibus præsentent.

## §. V.

## De Præsentatione.

1. Præsentatio quid sit.
2. Patrono negligente ad ordinarium devolvitur collatio.
3. Patronus seipsum præsentare non potest.
4. Tutor præsentat pro minore septem annis.
5. Quid juris sit, si plures sint patroni.
6. Nominatio Vicarii est quadam præsentatio.

1. PRÆSENTATIO hoc loco est personæ per patronum Episcopo, vel alteri, ad quem institutio pertinet, legitime facta exhibitio, ut ei de beneficio vacante provideat. Vacante enim Ecclesiæ, quæ sit juris patronatus, debet patronus intra tempus debitam præsentare Clericum, quem confidit idoneum ei, ad quem spectat institutio; eo tamen discrimine inter patronum laicum & Ecclesiasticum.

2. Nam laicus in idoneum nominans ac præsentans, jubendus est intra idem tempus præsentare alium idoneum: aliàs, lapsò eo termino & nulla idonei facta præsentatione, potest is, ad quem spectat institutio, beneficium liberè, id est, absque præsentatione, idoneo conferre. Si verò Clericus, vel Monasterium, vel Capitulum scienter aliquem in idoneum præsentaverit, ipso facto pro ea vice privatur jure præsentandi, & is, ad quem spectat institutio, potest liberè beneficium conferre, *e. 2. sup. De concess. præbendæ, Clement. unica, de supple. neglig. Prælat.* Sin ignoranter, non aliter intra semestre præsentare alium poterit, quàm si priùs præsentatus suam præsentationem repudiaverit.

3. Cæterum tamen si pater filium idoneum præsentare possit, quia quoad hæc non censetur in jure eadem persona cum patre, non potest tamen præsentare seipsum, *cap. Per postulat.*

nostras 16. h. t. tum quia tamquam ambitiosus esse repellendus, *can. In scripturis* viii q. 1. l. Si quisquam *Cod. De Episcopo & Clericis*: Atqui non ambitione, sed labore convenit unumquemque ad honorem pervenire, l. *Contra publicam Cod. de re militari, & facit can. Miramur Distinct.* Et tum quia inter præsentantem & præsentatum debet actualis esse distinctio, *cap. ult. sup. De In-* *stitut.* Riccius *Decis.* 197. Si tamen sint plures patroni ejusdem beneficii vel Ecclesiæ, poterunt ex seipsis præsentare unam, *Gloss in c. Consuluit.* Riccius *Decis.* 197. Et, si unus sit patronus, potest ei quoque de patronato beneficio provideri, non tamen per præsentationem, sed per spontaneam provisionem ejus, ad quem spectat institutio, *Panormit. in d. cap. Per nostras n. 3 hoc t.*

4. Quod si patronus sit pupillus minor septennio, præsentabit tutor: Si verò sit major, tunc ipse etiam sine tutoris auctoritate præsentare potest, ab eoque præsentatus præferendus est præsentato à tutore, quia ut penes illum est dominium juris patronatus, ita & præsentatio, *can. Decernimus. xvi. q. 7.*

5. Si plures sint patroni, & jus patronatus spectet ad eos, ut singulos, prout in dubio spectare præsumitur, possunt singuli separatim præsentare, aliis non vocatis vel requisitis: Secus si spectet ad eos, ut universos seu jure collegii. Ratio prioris est, quia eo casu non requiritur simultaneous omnium consensus, nisi fortè vigore statuti aut consuetudinis alicujus soliti sint simul convenire. Et tunc præsentatio simoniacè facta per unum, non præjudicat præsentationi aliorum, quia tot sunt præsentationes, quot patroni. Ratio posterioris est, quia tum requiritur simultaneous consensus: Et ideo præsentatio simoniacè per unum facta præjudicat aliis, quia tunc est unica præsentatio, Riccius *Decis.* 225. Vide *Garz. d. e. 9. n. 222. & Riccium Decis.* 177. Sin autem plures patroni ejusdem Ecclesiæ vel beneficii concurrant & discordent in præsentatione, aliis hunc, aliis alium præsentantibus, ille præficietur Ecclesiæ, qui majoribus juvatur meritis, & plarium approbatur ad sensu, modò hoc fieri sine scandalo possit; alioquin ipse Episcopus liberè absque præsentatione aliquem instituet, *c. Quoniam 3. ubi Gloss. h. t. Riccius Decis.* 191. Quod si nec hoc absque scandalo vel turba fieri possit, Episcopus Ecclesiam claudet &

tollet inde reliquias, donec inter patronos conveniat, *c. 1. 2. h. t.* In paritate vocum & meritum est locus gratificationi, *c. Cum autem 24. h. t.* nec ab ea gratificatione appellare licet, Riccius *d. Decis.* 191. ubi etiam notat, quòd civis extero, & senior juveni præferri debeat.

6. Ad præsentationem reducitur nominatio Vicarii, facta per eos, in quorum Ecclesiis unitis constituitur: Nam & illa dici præsentatio potest, & solet, inquit *Garz. d. loco n. 26.* qua de re vide eundem p. 9. *cap. 2. dub. 19. à n. 285.* De nominationibus Universitatum ad beneficia vacatura, quatum privilegio Lovanii gaudemus, & quatum in Gallia usus est, vide citatos per *Garz. p. 4. cap. 1. n. 27.*

## §. VI.

## De Institutione.

1. Quid hoc loco sit Institutio.
2. Præsentatus, dummodò idoneus, necessariò instituendus.
3. Per quem fiat Institutio.
4. Tempus ad instituendum præstitutum non est.

1. Institutio in jure Canonico interdum sumitur pro collatione Ecclesiæ seu beneficii, ut passim *Tit. Decret. de Institutionib.* subinde verò pro deductione in possessionem Ecclesiæ seu beneficii Ecclesiastici, quæ jure communi ad Archidiaconum spectat, *c. Ab hac. e. Vt nostrum 3. sup. de officio Archidiacon.* Hoc verò loco & quidem propriè sumitur pro translatione juris Ecclesiastici, quæ fit ad præsentationem patroni Ecclesiæ seu beneficii, *c. 4. 5. 7. 8. & similibus h. t.*

2. Præsentato itaque idoneo, tenetur is, ad quem spectat jus instituendù, velit nolit conferre illi beneficium, ad quod est præsentatus: Aliàs institutio, spreto patrono intra tempus ei datum ad præsentandum, est ipso jure nulla; idque ex defectu potestatis conferendi illud beneficium intra id tempus.

3. Fit autem institutio vel per Episcopum, *c. 3. sup. de Institut.* aut Sede vacante per Capitulum, *c. 1. h. t.* aut denique per eum, cui aliàs vel ex privilegio vel præscriptione jus illud competit, *c. Auditis 15. c. Cum olim 18. sup. De præscript.* Et ideo si institutio spectet ad inferiorum

rem Episcopo, ipsius Episcopi erit, curare, ut is instituat: Alioquin eo negligente, ad Episcopum devolvitur institutio.

Quod si patronus jus patronatus ultro in Episcopum transtulerit, & institutio spectet ad inferiorem Episcopum, tunc quidem jus præsentandi competet Episcopo, jus verò instituendi manebit penes inferiorem Episcopum. Alioquin si institutio ad solum spectet Episcopum, confunderetur eo casu præsentatio cum institutione, & proinde libere, id est, absque præsentatione, beneficium confert, dummodò solus sit patronus. Nam si cum eo sint alii, tunc cum aliis præferat sibi ipsi, priusquam instituat.

4. Observandum autem hæc, nullum esse tempus constitutum Ordinario, ad instituendum, uti nec instituto ab Ordinario, ad capiendam possessionem; nisi de Parochiali agatur: nam tum fieri institutio debet intra duos menses, ex Bulla Pii V. De concursu; alias devolvitur institutio ad Papam, vel potest simpliciter appellari, Zerola *h. tit. §. 8. dub. 3.*

### §. VII

#### Quomodo amittatur jus patronatus.

1. 2. 3. 4. *Amittitur ex capite & ob crimen ipsius patroni variis modis*
5. *Si cedatur jus illud Ecclesie patronata.*
6. *Diruta Ecclesie patronata.*
7. *Per confiscationem bonorum quibus accessoriè eborat.*
8. *Non autem per non usum, aut per præsentationem comparati.*
9. *Regalia instar juria patronatus.*

1. **P**orro amittitur jus patronatus variis modis: Primò, si patronus Rectorem, vel alium Clericum ejusdem Ecclesie, per se, vel per alium, occidere vel mutilare nefarie præsumperit; & quidem usque ad quartum gradum, quoad posteros ejus, *in quibusdam inf. de pœnis.* Eoque casu jus patronatus cedit Ecclesie, cui injuria illata est.

2. Secundò, si hærescos vel læsæ Majestatis reum se fecerit. Et hoc casu jus patronatus, unà cum universitate bonorum, vel alia re particulari, cui adhæret, cedit fisco, *c. Vergentis 10. inf. de hæreticis.*

3. Tertiò, si jurisdictiones, bona, census, & jura ecclesie quacumque arte aut quocumque quaesito colore patronus sibi usurperet, *Cont. Trid. Sess. 2. c. de reformat. & itque talis excommunicatus ipso jure, non nisi à Summo Pont. absolvendus.*

4. Quartò, amittitur ipso quoque jure, si quis venditionis, aut alio quocumque titulo, contra Canonicas sanctiones, jus illud in alium transferre præsumperit *c. Quia Clerici 6. hoc tit.* subjiciturque pœnis excommunicationis & interdictionis, ex decreto Conc. Trid. *Sess. 25. cap. 9. de reformat.* Eoque casu ecclesia redit ad libertatem, *Piafec. 2. p. c. 5. art. 1. n. 37.*

5. Quintò, si jus illud cedatur ecclesie patronatæ, vel si jus ecclesiam juris patronatus absque reservatione sui juris patiatur fieri Collegiatam.

6. Sextò, si ecclesia incendio consumpta fuerit, aut terræ motu vel vitio suo convertit: Vel si patronus jus patronatus præscribi patiatur.

7. Septimò, per confiscationem bonorum, si illis accessoriè adhæreat, etiam extra casum læsæ Majestatis aut hæresis, transit jus patronatus unà cum bonis confiscatis in fiscum, etiam quoad exercitium; bonisque deinde per fiscum divenditis, transit simul in emptorem. Dico, si illis accessoriè adhæreat, quia si sit personale, & per se principale, non includitur confiscatione bonorum, nec Judex Laicus potest illud per se addicere & adjudicare fisco, ex defectu jurisdictionis, & incapacitate. Ideoque ea casu remanebit penes delinquentem, donec per Judicem Ecclesiasticum tanquam indignus privetur eo jure. Sententiâ autem Judicis privatoriâ secutâ, si jus patronatus sit sanguinis, & spectet ad familiam seu consanguineos, vel eos, qui sunt de genere, ad illos tranabit, juxta dispositionem fundatoris: Si verò sit hæreditarium & ad extraneos transmissibile, evanescit jus patronatus, & ecclesia remanet libera. Non secutâ sententiâ Judicis privatoriâ, jus patronatus hæreditarium tranfit ad heredem, vel ex testamento, vel ab intestato, prout etiam in crimine hærescos. Ita latè Garz. *de benef. c. 9. d. n. 25. usque ad 32.*

8. Quando autem privilegium præsentandi per non usum amittatur, vide apud Puteum, *Decis. 379. Veran. Decis. 130. p. 2. Riccium Decis.*

204. m. 242. ubi tradit jus patronatus non amitti per non usum. Ut neque amittatur præsentatione facta per unum ex compatronis, sed saluum manet reliquorum jus, modò omnes fuerint in possessione, & eodem jure veniant, aliàs fecit. Riccius Decis 209 qui Decis. 126. quaerit, an præsentatus, cui movetur lis; possit aliquid solvere adversario, ut à lite discedat? et posse, certis limitationibus & conditionibus, decidit.

9. Denique ad instar juris patronatus, seu ex eo natum esse jus Regaliæ, notat Zyp h. t. in fine. Verum in Brabantia & alibi in his Belgicis ditionibus non habere locum. Addit, Clerum Flandriæ ante exemptionem à corona Franciæ non amisisse regaliæ: excepto episcopatu Tornacensi, ejus tamen episcopo Ludovicus a. 1357. eam restituerit, donec certius de ea sibi liqueret. Sed rursus exortam fuisse sub Philippo Pulcro, Rege Castiliæ, quem scribit ob eam, aliasque causas cum Franco bellum noluisse, sed ad Hispaniam anhelasse: Nec fuit, inquit, idem Clerus subiectus ecclesiæ Gallicanæ aut Pragmaticæ sanctioni, aut nominationibus Parisiensibus, sed semper seorsum res suas sibi habuit.

## TITULUS XXXIX.

## De Censibus, Exactionibus &amp; Procurationibus.

§. I.

## De Censibus.

1. Censibus quid hic significet.
2. Episcopo nomine Cathedralitici debentur duo solidi.
3. Patrono Ecclesia vel beneficii debetur census ab initio impositus.
4. Ex post facto census imponi non potest, ne quidem Prelatis.
5. Ne quidem etiam jurato.
6. In qua moneta solvendus sit census.

1. Censibus in generali & communi accipitur significat, quidquid annuatim in

quantitate seu summa persolvitur, *l. Etatem D. de censibus*, eaque ratione etiam Tributum & Pensionem comprehendit. Hic autem sumitur pro annuo redditu, qui ex proventus ecclesiæ solvitur & Superioribus in signum subjectionis, ut episcopo, *c. Constitutus 6. sup. de religiof. domibus*, & interdum Summo Pontifici, *c. Recepius 8. inf. de privilegio*, vel etiam inferioribus Clericis, *c. Quarelam 24. sup. de elect. c. Cum Canonici* penult. h. t. quandoque patronis: Sive Clericis sive Laicis, *c. Præerea 23. sup. de jure patronatus*.

2. etiam episcopo à qualibet ecclesiæ suæ diocesis debentur duo solidi, nomine Synodatici sive Cathedralitici, in signum subjectionis & honorem Cathedralis, *c. Conquerente sup. de Officio Iud. Ordin. c. Pastoralis* & ibi Glossa Innoc. & Panormit. *sup. de Donat. can. Placuit x.*

3. Item patrono debetur census seu redditus, quem in fundatione & dotatione ecclesiæ ab initio sibi auctoritate episcopi reservaverit, *d. c. Præerea sup. De jure patronatus*. \* 3. Dico, ab initio; quia, postquam Ecclesia jam donata & consecrata est, novi census imponi non possunt, nec veteres augeri, *c. Sententia 3. c. Prohibemus 7. c. Significavit 13. hoc tit.* non modò à patronis, sive Clericis sive Laicis, *c. Cum Clerici 11. c. Quamvis 15. hoc tit.* sed ne à Prelatis quidem ecclesiarum, *c. Præerea 8. c. cap. 29. h. t.* quia impositio census est quædam alienatio jurium ecclesiæ & impositio servitutis ejusdem, quæ Ecclesiæ gravatur. Abbas in *d. c. Præerea h. tit.* jura autem ecclesiæ nequeunt, nisi ex justa & rationabili causa & adhibita solemnitate alienari, *can. Sine xii q. 8. c. dixi sup. Tit. de rebus Eccles. non alienandis*. Hanc autem solemnitatem adhibere Prelatus non potest, dum novum censum in suam utilitatem vult imponere ecclesiæ, cum nemo in proprio facto sibi auctor esse queat, *Clement 1. de rebus Eccles. non alienandis*: Licet possit ad utilitatem alterius Ecclesiæ subsistere justâ causâ, quando in eo loco jurisdictionem habet episcopalem, secundum Abbatem in *d. cap. Prohibemus*.

Sed neque fidejussoria vel juratoria cautio de novo censu imponendo & solvendo, aut veteri augendo quicquam operabitur, veterum tale juramentum omninò relaxandum